

travelbook

Albania

Bezdroża

Mistrzowska **ERGO**
#ochrona **HESTIA**

Autorzy przewodnika: Maciej Żemojtel, Mateusz Otręba

Redaktor prowadzący: Maciej Żemojtel

Redakcja: Gabriela Turzańska, Maciej Żemojtel

Aktualizacja informacji praktycznych: Gabriela Turzańska, Maciej Żemojtel

Opieka techniczna: Katarzyna Leja

Skład: Agata Hejchman

Opracowanie kartograficzne: Barbara Barańska, DAKA – Studio Graficzne, Rafał Bletek

Źródło pochodzenia danych kartograficznych:

© OpenStreetMap contributors; www.opendatacommons.org/licenses/odbl

Okładka: materiały graficzne zostały wykorzystane za zgodą Shutterstock Images LLC

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autorzy oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?bealw1>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I

ISBN: 978-83-283-5144-8

Copyright © Helion, 2019

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**
- **Księgarnia internetowa**
- **Lubię to!**
- **Nasza społeczność**

Spis treści

ATRAKCJE ALBANII	6
------------------	---

INFORMACJE PRAKTYCZNE	13
------------------------------	-----------

PRZED WYJAZDEM	14
----------------	----

Wybór czasu podróży	14
---------------------	----

Formalności	14
-------------	----

DOJAZD	19
--------	----

Podróż samolotem	19
------------------	----

Podróż pociągiem	19
------------------	----

Podróż autobusem	20
------------------	----

Podróż samochodem	20
-------------------	----

NA MIEJSCU	22
------------	----

Transport publiczny	22
---------------------	----

Noclegi	23
---------	----

Wyżywienie	25
------------	----

INFORMATOR A-Z	28
----------------	----

INFORMACJE KRAJOZNAWCZE	39
--------------------------------	-----------

KRAJOZNAWCZE ABC	42
------------------	----

Warunki geograficzne	42
----------------------	----

Klimat	44
--------	----

Kalendarium historii ziem albańskich	46
--------------------------------------	----

Przyroda	61
----------	----

SPOŁECZEŃSTWO	62
---------------	----

Ludność	62
---------	----

Język	63
-------	----

Religia	64
---------	----

KULTURA I SZTUKA	72
------------------	----

Kanun – albańskie prawo zwyczajowe	72
------------------------------------	----

Obyczaje i wyróżniki kulturowe	76
--------------------------------	----

Stroje ludowe	79
---------------	----

Muzyka, śpiew i taniec	80
------------------------	----

Architektura	81
--------------	----

KUCHNIA	85
---------	----

ALBANIA ŚRODKOWA _____ 89

TIRANA	90
Góra Dajti	104
Zamek Prezë	106
Zamek Petrela	106
Jaskinia Pëllumbas i wawóz Skorana	107
► Najciekawsze festiwale	108

KRUJA	110
DURRËS	115
Przylądek Rodon	125
ELBASAN	126
KORCZA	130
Pogradec	134
Kamenicë	137
Voskopojë	137
Vithkuq	140

ALBANIA PÓŁNOCNA _____ 141

LEZHË	142
PARK PRZYRODNICZY KORAB-KORITNIK	147
SZKODRA	151
► Ali Pasza z Tepelenë	162

GÓRY PÓŁNOCNOALBAŃSKIE _____ 164

THETH	166
VALBONË	173
JEZIORO KOMAN	178

ALBANIA POŁUDNIOWA _____ 181

BERAT	182
Kanion Osumu	189
Masyw Tomorr	190
GJIROKASTRA	191
Park archeologiczny Antigonea	197
Park Narodowy Bredhi i Hotovës-Dangëlli	199
WLORA	201
Wyspa Sazan i półwysep Karaburun	206
Park Archeologiczny Orikum	207

Park Archeologiczny Amantia _____	208
APOLLONIA _____	209
Klasztor w Ardenicë _____	211
Park archeologiczny Byllis _____	213
RIWIERA ALBAŃSKA _____	215
DHËRMI _____	215
HIMARË _____	217
SARANDA _____	221
Park Archeologiczny Phoinike _____	223
W stronę Gjirokastry _____	224
Ksamil _____	225
► Domy obronne _____	226
BUTRINT _____	228
SŁOWNICZEK POLSKO-ALBAŃSKI _____	236
INDEKS _____	238

Legenda

Świątynia rzymskokatolicka, kościół protestancki	Obiekt noclegowy (dowolnego typu)
Meczec, inny obiekt związany z kulturą muzułmańską	Obiekt gastronomiczny (dowolnego typu)
Synagoga, inny obiekt związany z kulturą żydowską	Kawiarnia, cukiernia
Zamek, twierdza, fort	Pub
Świecki obiekt zabytkowy	Supermarket, sklep
Brama, wieża	Targ, bazar
Pomnik, fontanna, mała architektura	Kawiarnia internetowa, strefa Wi-Fi
Ruina trwała, obiekt archeologiczny	Poczta
Obiekt użyteczności publicznej	Ośrodek zdrowia, szpital
Muzeum, galeria	Teatr
Inna atrakcja	Opera, filharmonia, klub muzyczny
Atrakcja przyrodnicza, obszar chroniony	Biblioteka, księgarnia
Atrakcyjny obiekt przyrody nieożywionej	Szkoła wyższa
Punkt informacji turystycznej	Punkt widokowy
Dworzec kolejowy	Wypożyczalnia skuterów, rowerów
Dworzec autobusowy	Inny obiekt (sklep, biuro, kasa itp.)
Stacja metra	Plaża
Lotnisko	Przystań promowa, port

Atrakcje Albanii

REGIONY

Góry Północnoalbańskie

Potężny transgraniczny masyw należący do Gór Dynarskich. Jeden z najciekawszych terenów krasowych w Europie. Obcowanie z dziewiczą przyrodą i wspaniałe wysokogórskie krajobrazy – zapewnione!

Jezioro Szkoderskie

Największy zbiornik słodkowodny na Bałkanach, leżący na pograniczu Czarnogóry i Albanii. Znajdują się tu tysiące ostoj, jedne z najcenniejszych w Europie. Albańska część akwenu jest niestety mniej atrakcyjna, również plaż jest tu jak na lekarstwo. Za to widoki można polecić z czystym sumieniem.

Riwiera Albańska

Mianem Riwiery Albańskiej określa się wybrzeże Morza Jońskiego, ciągnące się od okolic przełęczy Llogara do granicy greckiej. Znajdziemy tu szerokie plaże (ze stojącymi tu i ówdzie bunkrami!) i krystalicznie czyste morze. W regionie coraz prężniej rozwija się przemysł turystyczny, a istniejące już kurorty – jak Saranda, Dhërmi czy Himarë – nabierają coraz bardziej nowoczesnego i europejskiego wyglądu.

Jezioro Ochrydzkie

Transgraniczne, najgłębsze na Bałkanach jezioro wraz z otaczającym je regionem figuruje na liście UNESCO od 1979 r. Zbiornik przyciąga zarówno miłośników plażowania, jak i amatorów aktywnego wypoczynku oraz zwiedzania (większość znakomitych zabytków leży nad macedońską częścią akwenu).

HISTORYCZNE MIASTA

Berat

Jedno z najciekawszych miast środkowej Albanii. Niezwykła wartość historyczna, kulturowa oraz architektoniczna Berat spowodowała, że w 2008 r. został on wpisany na listę UNESCO. Wraz z Gjirokastrą przykuł uwagę świata znakomicie zachowaną architekturą okresu osmańskiego.

Gjirokastra

Rezerwat urbanistyczny i architektoniczny. W najstarszej części miasta dominuje zabytkowa zabudowa z czasów osmańskich. Wąskie brukowane uliczki, poturecka architektura, małe knajpki oraz sklepiki rzemieślników nadają miastu orientalnego uroku. W 2005 r. Gjirokastra została wpisana na listę UNESCO.

Kruja

XV-wieczna stolica opierającego się Turkom państwa albańskiego. Główną atrakcją Kruji jest górująca nad współczesnym miasteczkiem stara cytadela, kryjąca kilka ciekawych zabytków oraz (zrekonstruowany) średniowieczny zamek Skanderbega.

Tirana

Stolica Albanii i główny ośrodek tej części Bałkanów. Miasto na pierwszy rzut oka nieciekawe, kryjące jednak interesujące zakątki i na swój sposób intrygujące. Miłośników architektury zaskoczy tutejszy kalejdoskop stylów (budynki reprezentujące międzywojenny styl włoski, gmachy socrealistyczne, ciekawe przykłady brutalizmu i in.) W stolicy każdy znajdzie coś dla siebie – ciekawe muzea, gwarny bazar, tereny zielone, a także pełne młodych ludzi kluby.

Voskopje

Dziś prowincjonalna, ukryta pośród wzgórz wieś, była niegdyś ważnym miastem, zamieszkanym głównie przez Arumunów. W XVIII w. Moskopole – tak bowiem dawniej nazywała się miejscowość – było znaczącym ośrodkiem kultury oraz ostoją prawosławia w tej części Bałkanów. Późniejsze najazdy tureckie i wojny światowe niemal starły miasto z powierzchni ziemi. O dawnej randze miejscowości przypomina współcześnie kilka XVIII-wiecznych bizantyńskich cerkwi, w większości kryjących cenne polichromie.

Korcza

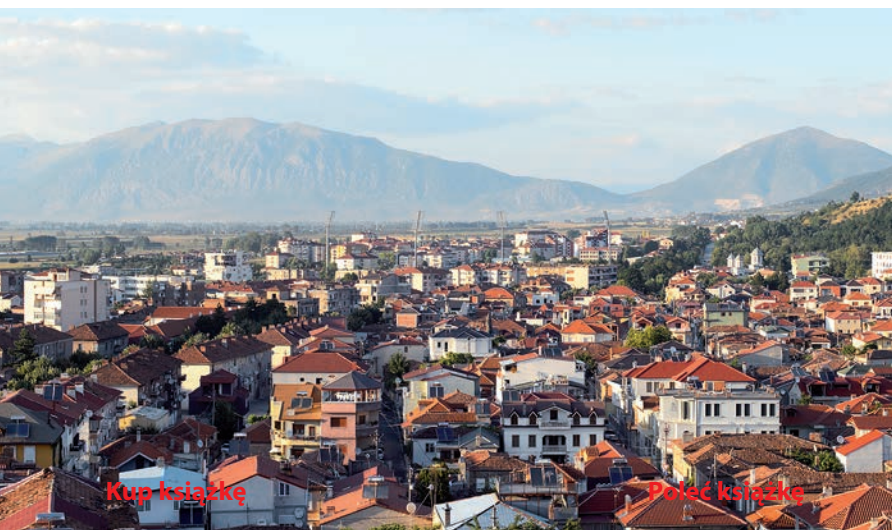
Korcza (Korçë; 86 tys. mieszkańców) leży 30 km od granicy z Macedonią, 20 km od granicy z Grecją oraz 115 km (w linii prostej) od Tirany. Jest największym ośrodkiem tej części kraju. Miasto usytuowane jest na płaskowyżu o wysokości 850–900 m n.p.m., u podnóża pasma Moravë (Malit të Moravës), osiągającego wysokość ok. 1800 m n.p.m.; wokół dominuje pagórkowato-górzysty krajobraz. W niewielkiej odległości od Korczy znajdują się dwa duże transgraniczne jeziora – Prespa i Jezioro Ochrydzkie.

HISTORIA

Pierwsze pisemne wzmianki o miejscowości pochodzą z 1281 r. Osadę (zwaną Gorica) założyli tu Słowianie. W dokumentach z XIII w. i późniejszych pojawia się ona jako Zuadigoriza (Święta Gorica), Koritsa, Corizza i Görice (czyt. Gjoridže) – tej ostatniej nazwy używali Turcy osmańscy. Dzisiejsza nazwa nawiązuje natomiast do etymologii arumuńskiej (pobliskie Moskopole / Voskopojë było niegdyś głównym ośrodkiem

Arumunów na Bałkanach) – przedstawiciele tej nacji nazywali je Curceaua.

Większe znaczenie miasto zyskało w XV w. Przyczynił się do tego sułtański urzędnik Iljaz Bej Mirahori, albański janczar i osobisty nauczyciel sułtana Bajazyda II, który m.in. w latach 1494–96 zbudował tu pierwszy meczet (Xhamia e Mirahorit). Głównymi źródłami dochodów mieszkańców Korczy były rolnictwo, handel i drobne rzemiosło. Miasto bogaciło się m.in. dzięki kupcom greckim, jego rozwój hamowało jednak bliskie sąsiedztwo ze wspomnianym Moskopolem. Oba ośrodki słynęły z renomowanych placówek edukacyjnych. Pierwsze wzmianki o szkole w Korczy pochodzą z 1724 r. (nauczano w niej w języku greckim). W 1887 r. miasto otrzymało od władz tureckich zgodę na otwarcie pierwszej albańskojęzycznej szkoły w kraju (później stała się ona kuźnią albańskich działaczy narodowościowych i ludzi odbudowujących rodzimą kulturę). W 1891 r. uruchomiono pierwszą szkołę dla kobiet.

Czas wojen bałkańskich i I wojny światowej to ciężki okres dla miasta – było okupowane przez Greków i Bułgarów, a w latach 1916–20 stało się (pod protektorem Francji) autonomiczną prowincją – Republiką Korczy. Wtedy też powstało tu słynne francuskie liceum (Liceu Kombëtar i Korçës, Liceu Francez; istniało w latach 1917–39), do którego uczęszczał później Enver Hodža.

Podczas reżimu komunistycznego powstawała w Korczy typowa dla tego okresu zabudowa. Zamykano liczne świątynie lub przerabiano je na obiekty użyteczności publicznej oraz gospodarczej.

Obecnie miasto utrzymuje tradycje wielokulturowości – mieszkają tu muzułmanie (także bektaszyci), prawosławni

i katolicy – Albańczycy, ale także Grecy, Arumuni, Rumuni, Egipcjanie i Macedończycy. Specyficzny, kresowo-prowincjonalny charakter nadają miastu wąskie brukowane uliczki i niska zabudowa. W ostatnich latach centrum Korczy zostało całkowicie przebudowane. W ramach projektu rewitalizacji uporządkowano ulice oraz udostępniono przyjazne przestrzenie publiczne, m.in. zadrzewiony deptak łączący okolice katedry z futurystyczną wieżą widokową na placu Teatralnym.

WARTO ZOBACZYĆ

Jednym z najbardziej znanych budynków Korczy jest prawosławna **★ katedra Zmartwychwstania Pańskiego** (Katedralja

▲ Katedra prawosławna

Ringjallja e Krishtit) przy bulwarze Republiki. Okazała świątynia o rozbudowanym planie architektonicznym jest najczęściej fotografowanym obiektem w mieście. Katedra została zbudowana w 1992 r. na miejscu dawnej świątyni zniszczonej podczas reżimu komunistycznego.

Niedaleko katedry przy bulwarze Świętego Jerzego (Blvd. Shën Gjergji) znajduje się **Narodowe Muzeum Edukacji** 📍 **Muzeu Kombëtar i Arsimit Korçë**; **codz. 9.00–19.30**; **wstęp wolny**, nazywane też często muzeum pierwszej albańskiej szkoły, ponieważ mieści się w budynku, gdzie w marcu 1887 r. otwarto pierwszą narodową placówkę oświatową. Ekspozycja przedstawia dzieje jej powstania. Zebrano tu liczne skrypty, książki i fotografie. Przed budynkiem stoi pomnik przedstawiający trzy pierwsze litery alfabetu.

W pobliżu katedry znajdziemy także lokalny oddział **Narodowego Muzeum Archeologicznego** 📍 **Muzeu Arkeologjik Kombëtar**; **codz. 9.00–19.30**; **200 ALL**. Zostało ono założone w 1985 r. w dwóch zabytkowych budynkach z XIX w. Ekspozycja składa się z ponad 1,2 tys. artefaktów związanych

z prehistorią wschodniej części Albanii od neolitu do epoki brązu. Na uwagę zasługuje m.in. jedno z nowszych znalezisk – pochodzący z Kamenicë szkielet kobiety ze szczątkami dziecka w łonie z ok. 3000 r. p.n.e.

Kierując się na północny zachód bulwarem Fana Noliego, dotrzemy do **mezzetu Iljaza Mirahori** (Xhamia e Iljaz Mirahorit). Jest to najstarszy zabytek w mieście (1496), mający duże znaczenie historyczne i kulturowe. W 2015 r. cały kompleks (wieża zegarowa, plac, na którym znajduje się meczet, oraz pobliski bazar) zostały poddane gruntownej renowacji, która przywróciła tej części miasta jej oryginalny, historyczny wizerunek.

Idąc dalej, trafimy na **stary turecki bazar** (Pazari i vjetër në Korçë). Niegdyś stanowił on prawdziwe „miasto w mieście”: na przełomie XIX i XX w. w parterowych i piętrowych domkach, na placzykach i w uliczkach działało tu ok. 1000 sklepików i straganów! Cześć z ducha bazaru przetrwała do dziś. Nadal funkcjonuje tu targowisko (7.30–14.00). Sąsiaduje z nim dawny **zajazd kupiecki** (Hani i Elbasanit), wzniesiony w XVIII w. jako dwukondygnacyjny

Kup książkę

Poleć książkę

Informacja turystyczna

Biuro informacji turystycznej mieści się przy głównym placu obok wieży widokowej (codz. 9.00–21.00, poza sezonem pn.–pt. do 16.00; tel.: +355 82 257803, 672034403; www.visit-korca.com).

Noclegi

- ◆ **Hostel Korça Xharshe**, Rr. Sefi Vllamasi (na przedmieściu, przy wyjeździe na Pogradec); tel.: +355 692971925; noclegi od 10 EUR, dwójka od 25 EUR. Miła obsługa; niestety dość niewygodna lokalizacja.
- ◆ **Hostel Stacioni**, Rruga 29 Nëntori 8; tel.: +355 82 246602; nocleg od 10 EUR/os.

Typowe udogodnienia hostelowe. Obiekt zbiera bardzo dobre recenzje.

- ◆ **Hotel George**, Rr. Pavlo Sholla; +355 82 243794; www.hotelgeorge.info; cena noclegu 18–30 EUR/os. Hotel usytuowany przy ulicy prowadzącej do wsi Mborje (ok. 1,5 km od placu katedralnego). Dobre opinie.
- ◆ **Guest House Bujtina Leon**, Rr. Shpresa Palla 3 (na tyłach katedry); +355 694366504; dwójka od 40 EUR. Obiekt mieści się w zabytkowej willi o tradycyjnej albańskiej architekturze; darmowa wypożyczalnia rowerów dla gości.

budynek z dużym dziedzińcem i balkonami na piętrze.

Spacerując bulwarem Fana Noliego w przeciwnym kierunku, dojdziemy do **Muzeum Sztuki Orientalnej** **Muzeu i Artit Oriental „Bratko”**; pn. zamkn., wt., śr., nd. 8.00–13.00, czw. pt., sb. 8.00–13.00, 17.00–19.00; 200 ALL. Mieści się ono w charakterystycznym, szklanym budynku z elementami architektury wschodniej. Zostało otwarte w 2003 r., a duży wpływ na jego powstanie miał lokalny fotograf oraz kolekcjoner orientальной sztuki Xhorxh Dhimitër Borisë. Obecnie w muzeum znajduje się ok. 5 tys. eksponatów, w tym m.in. fortepian, przedmioty religijne z Azji, ubrania, broń oraz liczne fotografie.

Około 200 m dalej znajduje się, urządzone w nowoczesnym budynku, **Narodowe Muzeum Sztuki Średniowiecznej** **Muzeu Kombëtar i Artit Mesjetar**; codz. 9.00–19.30; 200 ALL. Zgromadzono w nim, obok kolekcji rzeźb i ozdób, ponad 6,5 tys. ikon z XIII–XIX w. (na wystawach jest prezentowanych kilkaset z nich). Jest to największe muzeum tego rodzaju w tej części Półwyspu Bałkańskiego. Większość zebranych w nim ikon to dzieła sztuki wczesnobizantyńskiej,

m.in. prace Onufrego, Kostandina Shpataraku, braci Zografów, Dawida z Selenicy i braci Çetiri.

W tej części miasta znajdą coś dla siebie także koneserzy piwa – założony w 1928 r. **browar Korcza** (Birra Korça). Jest to jeden z największych i najpopularniejszych producentów piwa w Albanii. Stosuje się tu obecnie włoską oraz czeską technologię. Obok znajduje się duży, tani, dobry i lubiany przez mieszkańców miasta bar Korça. Można tam spróbować kilku gatunków wyśmienitego piwa (ok. 60 ALL/0,5 l), a także lokalnej kuchni. Obsługa mówi po angielsku. W browarze nie ma niestety sklepu z pamiątkami, a zwiedzanie możliwe jest tylko dla grup zorganizowanych. Od 2007 r. w mieście odbywa się **Beer Fest**, czyli festiwal muzyczny połączony z degustacją piw z całego świata. Wydarzenie ma miejsce w połowie sierpnia (wstęp wolny).

Będąc w Korczy, warto również zwrócić uwagę na stojący w centrum miasta **„Teatr Andon Zako Çajupi”**. Jest to jedna z najważniejszych scen teatralnych w Albanii (po Tiranie i Szkodrze). Przed budynkiem teatru znajduje się nowoczesna w formie **wieża widokowa Panorama**.

▲ Nad Jeziorem Ochrydzkim

Z tarasu widokowego na jej szczycie, na który można dostać się windą, roztacza się widok na całe miasto.

OKOLICE

U stóp grzbietu Moravë, na wschód od centrum Korczy (stanowiąc w zasadzie nieco odseparowane przedmieście) leży wieś **MBORJE**, którą warto odwiedzić, by zobaczyć niewielki kamienny **★kościół św. Marii** (Kisha e Shën Mërisë – Ristozit), zbudowany na przełomie XIII i XIV w. W jego wnętrzu, bardzo ascetycznym, zachowały się ciekawe polichromie.

Jeśli mamy więcej czasu, warto odwiedzić znajdujący się ok. 10 km od Korczy **Park Narodowy Bredhi i Drenovës** (Parku Kombëtar Bredhi i Drenovës). Obejmuje on część pasma Moravë. Najwyższą część parku porastają lasy iglaste. Ciekawostką tego obszaru jest **Guri i Capit** – grupa skałek zlepieńcowych, wyróżniających się ciekawymi kształtami, grotami i „tunelami”.

Pogradec

Niecałe 40 km od Korczy, nad Jeziorem Ochrydzkim (zob. ramka obok) leży **POGRADec**, najpopularniejsza miejscowość wypoczynkowa w tej części kraju. Okolice jeziora były zaludnione już w epoce brązu, ok. 2700 r. p.n.e., co potwierdzają m.in. znaleziska archeologiczne z Lin. W czasach starożytnych osiedliły się tu iliryskie plemiona – Encheleowie i Dassareci. Miasto należało niegdyś do władców Epiru, a od 395 r. do Bizancjum. W VI–VII w. ziemie te najechali Słowianie – od tego czasu okolice Jeziora Ochrydzkiego znajdowały się w strefie przenikania żywiołów słowiańskiego i iliryskiego (a także plemion zhellenizowanych). W IX–XI w. panowali tu Bułgarzy, a w XIV w. Serbowie. Trwałym śladem obecności Słowian na tym terenie są zachowane po albańskiej stronie granicy nazwy miejscowości: Pogradec, Leshnicë, Podgorie, Goricë, Grabovicë, Kamenicë, Zvezda i in.). Na przełomie XIV i XV w. tę część Półwyspu Bałkańskiego zajmują Turcy. Obecność Osmanów w tym regionie

Kup książkę

Poleć książkę

Jeziro Ochrydzkie

Liqeni i Ohrit leży na wysokości 693 m n.p.m. i zajmuje powierzchnię 358 km², z czego jedna trzecia zlokalizowana jest na terenie Albanii. Linia brzegowa ma ok. 30 km długości. Jezioro ma pochodzenie tektoniczne, jego maksymalna głębokość wynosi ok. 290 m (najgłębszy zbiornik na Bałkanach). W wielu źródłach podaje się, że jest to najstarsze istniejące jezioro w Europie (2–3 mln lat). Wody jeziora są bardzo przejrzyste – widoczność sięga 20 m! Ze względu na dużą głębokość (istnienie co najmniej kilku wyraźnie różniących się warunkami stref siedliskowych od dennej do powierzchniowej), warunki klimatyczne i inne czynniki (zasilanie wodami podziemnymi, podziemne połączenie z jeziorem Prespa, niezamarzanie wody w zimie) jezioro zamieszkuje stosunkowo duża liczba endemicznych gatunków fauny (wg różnych źródeł 150–200 gatunków), których duży odsetek stanowią ślimaki. Wśród ryb endemicznych najbardziej rozpoznane są pstrąg ochrydzki i łosoś ochrydzki, niestety zagrożone ze względu na bardzo intensywne połowy. W jeziorze żyje też endemiczna... gąbka (*Ochridospongia rotunda*). Akwen jest ważną ostoją ptaków migrujących (w przelotach) i zimujących, zwłaszcza związanych ze środowiskiem wodnym. Góry Galičica (wraz z albańskim przedłużeniem Thatë) oddzielają Jezioro Ochrydzkie od jeziora Prespa – również tektonicznego, nieco mniejszego i płytszego, położonego 160 m wyżej. Oba zbiorniki posiadają podziemne połączenie i tworzą swoisty kompleks geologiczno-przyrodniczy. Od 1979 r. Jezioro Ochrydzkie (wraz z krajobrazem kulturowym położonych w jego sąsiedztwie wsi) znajduje się na liście światowego dziedzictwa UNESCO.

była powodem olbrzymiego niezadowolenia, a następnie licznych powstań antytureckich. Podczas wojen bałkańskich i I wojny światowej miasteczko wielokrotnie przechodziło z rąk do rąk (zajmowali je Austriacy, Grecy, Bułgarzy, Serbowie i Francuzi).

W Pogradcu... nie ma nic szczególnie ciekawego. Nawet „twierdza Pogradec” (Kallaja e Pogradecit; na północ od miasteczka), gdzie między V w. p.n.e. a X w. n.e. znajdowała się pierwsza tutejsza osada, to dziś zaledwie puste wzgórze (898 m n.p.m.)

▼ Lin

Kup książkę

Poleć książkę

z pomniczkami i ładnym widokiem. W centrum miasta można odszukać **cerkiew Zaśnięcia św. Marii** (Fjetja e Shën Marisë) oraz **meczet miejski** (Xhamia Ebu Bekër) z nietypowym minaretem (z dwiema galerijkami). Działa tu także **muzeum miejskie** (często zamknięte). Warto pospacerować **bulwarem nad Jeziorem Ochrydzkim**, gdzie ustawiono pomniki, m.in. znanych osobistości miejskich. Działają tu liczne restauracje i kawiarnie, a oko cieszą świetne widoki na góry po macedońskiej stronie akwenu. Można też wybrać się na rejs łodzią wiosłową po jeziorze. Niewątpliwie największą atrakcją regionu jest przepiękne błękitne Jezioro Ochrydzkie wraz z okalającymi je piaszczystymi plażami.

Na zachód od miasta, przed wsią Tushemisht, znajduje się **źródło krasowe Drilon**, otoczone naturalną roślinnością drzewiastą. To ładne miejsce pełni funkcje rekreacyjne, w jego sąsiedztwie działa kilka popularnych restauracji. Kilometr za Tushemisht znajduje się przejście graniczne z Macedonią (kierunek: Ochryda). Warto przekroczyć granicę, by zwiedzić położony tuż za nią cenny kompleks monastyczny – XVII-wieczny **★ klasztor św. Nauma**. W jego sąsiedztwie leżą kolejne **krasowe wywierzyska**.

Będąc w Pogradcu, można też odwiedzić znajdującą się nieco ponad 40 km od miasta wieś **SELČĚ E POSHTME**. W latach 1969–72 odkryto tu unikatowe, wykute w skale **grobowce iliryjskie** (Varret Ilire të Selcës së Poshtme) datowane na IV–III w. p.n.e. Prowadzone na tym terenie wykopaliska dowiodły, że osadnictwo w tym miejscu ma znacznie dłuższe dzieje i sięga późnego neolitu. Aby dotrzeć do parku archeologicznego Selcë, należy jechać drogą SH3 w stronę Tirany. Wybrzeże Jeziora Ochrydzkiego opuścimy w rejonie miejscowości **LIN**, słynącej ze starej zabudowy, malowniczego

Informator

Do Pogradca dojedziemy busami kursującymi przez cały dzień (ok. 8.00–19.00) między Tiraną i Korczą (wyjazdy ze stolicy z dworca w okolicy ronda Zogu i Zi, 700 ALL; kursy z Korczy z dworca autobusowego, 200 ALL). W miasteczku jest **hostel (Chill Out)**; tel.: +355 698565847; dużo hoteli, pensjonatów i kwater (ciągną się one wzdłuż całego albańskiego brzegu jeziora, od miasteczka Lin po Tushemisht). Przykładowe hotele to **Enkelana** (Rr. Reshit Çollaku; tel.: +355 83 222010; www.enkelanahotel.com; dwójki 28 i 40 EUR) i **Pogradeci** (Rr. Dëshmorët e Pojskës; tel.: +355 673777777; https://hotelpogradeci.com; dwójka 30–35 EUR, trójki 35–40 EUR) W okolicy jest też tani **kemping Peshku** (wieś Hudënisht koło Pogradca; tel.: + 355 683647956; www.campingpeshku.com). Większość restauracji i barów skupia się przy głównym bulwarze miejskim.

położenia na cyplu, efektownych widoków i zlokalizowanych na wzgórzu pozostałości **bazyliki paleochrześcijańskiej** z VI w., których główną atrakcją są dobrze zachowane **mozaiki** (Mozaikët e bazilikës paleokristiane të Linit) z wzorami geometrycznymi i przedstawieniami roślin i ptaków. W miejscowości działa kilka kwater, hotel i co najmniej dwie restauracje – również ona nadaje się na kilkudniowy wypoczynek nad jeziorem. Za zjazdem do Lin droga wspina się na przełęcz Thanë (Qafa e Thanës), gdzie znajduje się rozjazd do przejścia granicznego z Macedonią (kierunek: Struga). Za przełęczą zjeżdżamy serpentynami i po ich pokonaniu skręcamy w boczną drogę w lewo (wąski asfalt), by przez Urakë i Katjel dotrzeć do Golik i Poshtëm. Tu napotykamy drogę biegnącą wzdłuż rzeki Shkumbin – skręcamy w nią w lewo (na południe). Dokładnie kilometr od krzyżówki, po prawej stronie, znajduje się kamienny **mostek z czasów osmańskich**

▲ Cerkiew św. Atanazego w Voskopojë

(Ura e Golikut). XVII-wieczna kamienna budowla ma dwa półkolisty przęsła (z „oknem” w rozdzielającym je filarze) i jest asymetryczna, co wynika z różnej wysokości brzegów. W 2018 r. zdecydowano o renowacji tego niezwykłego zabytku. Nieco dalej, przed kolejnym mostem, skręcamy w prawo (jadąc prosto główną drogą przez rzekę, dojechalibyśmy po chwili do wsi **VËRRI**, gdzie znajduje się ciekawy kamienny **meczet** z 1925 r. z niskim, masywnym minaretem). Jadąc wybraną odnogą, po niecałych 3 km dotrzemy do Selcë e Poshtme. Grobowce znajdują się na szczycie stromego wzgórza na zachód od wsi.

Kamenicë

Około 10 km na południowy zachód od miasta leży wieś **KAMENICË** słynąca z iliryskiej mogiły – dzisiaj **stanowiska archeologicznego Kamenicë** 📍 **Tuma e Kamenicës; wt.–nd. 9.00–19.00, pn. zamkn.; 200 ALL.** Jest to jedno z najcenniejszych (dla nauki) miejsc pochówku na terenie Półwyspu Bałkańskiego (choć należy też zaznaczyć, że nie jest zbyt efektowne). Przybliży ono sposób życia, kulturę, zwyczaje oraz religię plemion iliryskich w wiekach X–VI p.n.e. To właśnie tutaj odnaleziono szkielet matki z dzieckiem

w łonie wystawiony w Muzeum Archeologicznym w Korczy. Podczas wykopaliśk odkryto ponad 200 grobów. Na terenie obiektu znajduje się niewielkie muzeum obrazujące dzieje iliryskiej nekropolii oraz rytuały towarzyszące pochówkom. Do wsi dojedziemy taksówką. Można też skorzystać z busa jadącego do Ersekë (Kamenicë znajduje się niedaleko drogi SH75). Wystarczy powiedzieć kierowcy, że chcemy wysiąść przy zjeździe do wsi. Od zjazdu do kompleksu archeologicznego dzieli nas 750 m spaceru.

Voskopojë

Kierując się z Korczy na zachód, po ok. 20 km dotrzemy do **VOSKOPOJË**. Jest to jedna z ciekawszych miejscowości regionu, ładnie położona wśród wzgórz, na wysokości ok. 1200 m n.p.m. Dzisiejsza wieś była niegdyś dużym miastem (noszącym nazwę Moskopole), w okresie największego rozkwitu (XVIII w.) liczącym 60 tys. mieszkańców. Miejscowość założono w XIV w. Za czasów imperium osmańskiego stanowiła ważny ośrodek handlowy, była też ostoją chrześcijan – dwieście lat temu istniało tu ponad 20 prawosławnych cerkwi (część z nich należała do kompleksów klasztornych). Poza tym działały: renomowana grecka akademicka,

znana na całych Bałkanach, ważna drukarnia (założona ok. 1730 r., wydająca dzieła w języku greckim i arumuńskim), manufaktury i cechy rzemieślnicze, składy towarów, kantory handlowe... Część ulic posiadała kamienny bruk. Miasto zamieszkiwali głównie Arumuni (jest ono nawet uważane za największe arumuńskie miasto w dziejach). W 2. poł. XVIII w. Moskopole najeżdżali i plądrowali Turcy oraz oddziały albańskie Alego Paszy z Tepelenë. Wielu mieszkańców miasta zginęło, a ludność arumuńska rozproszyła się po górzystych rejonach Epiru. To, co przetrwało, uległo niemal całkowitemu zniszczeniu podczas wojen światowych.

Do dziś w Voskopojë zachowało się kilka cerkwi, w większości zbudowanych w 1. poł. XVIII w. Niemal wszystkie reprezentują specyficzny styl architektoniczny właściwy dla świątyń bizantyńskich (posiadają lub posiadały zewnętrzny narteks, naos, niewielką apsydę, arkady i dzwonicę oraz jedną lub trzy nawy w układzie

bazylikowym), prawie wszystkie były też zdobione malowidłami.

Do najciekawszych obiektów należy jednonawowa **★ cerkiew św. Mikołaja** (Kisha e Shën Kollit) stojąca w centrum miasteczka. Jest to dość charakterystyczny budynek z wysoką dzwonicą oraz podcieniami. Wzniesiono go w latach 1721–22. Wewnątrz można podziwiać dość dobrze zachowane freski, m.in. o tematyce biblijnej. Powstały one w dwóch etapach – w 1726 r. pracował nad nimi Dawid z Seleniczy, w 1750 r. zaś polichromie uzupełnili znani artyści (dekorujący też np. klasztor w Ardenicë), bracia Konstanty i Atanazy Zografowie (Kostandin i Athanas Zografi). Dzwonnica jest znacznie późniejsza (lata 30. XX w.). Cerkiew stała w niemal nienaruszonym stanie aż do II wojny światowej, kiedy spłonął jej dach. Od tej pory postępowała degradacja zabytku, objętego ochroną dopiero kilka lat po wojnie. W 1960 r. budynek uszkodziło trzęsienie

▼ Góry Gramoz na pograniczu Albanii i Grecji

Informator

Do Voskopojë dojeżdżają nieregularnie busy z centrum Korczy (100 ALL; kierowcy czekają aż uzbiera się „opłacalna” grupka pasażerów). Jeszcze kilka lat temu w miejscowości działała dosłownie jedna knajpa, niewiele lepiej prezentowała się baza noclegowa. Obecnie, wobec większego napływu turystów oraz pielgrzymów (prawosławni, potomkowie Arumunów) we wsi i okolicach funkcjonuje ok. 10 **hotelu** (m.in. **Akademia** – <https://hotelakademia.al>, tel.:

+355 692023047; **Pashuta**, tel.: +355 685810007; **Moskopoli**, tel.: +355 693927281; **Vellezerit Bardhi**, tel.: +355 683641511; **Bacelli**, +355 695566240), w których za dwójkę trzeba zapłacić 4000–6000 ALL (35–50 EUR). Są tu też kwatery prywatne, np. **Sofia Guesthouse** (Rr. Rilindja Voskopojare; tel.: +355 695429998). Obiad zjemy in. w **restauracji Vellezerit Bardhi** (przy głównym placu) i **restauracji Ambassador** (Rr. Rilindja Voskopojare). W miasteczku jest też piekarnia i sklep spożywczy.

ziemi, po którym dokonano stosownych napraw.

Inne zachowane świątynie to: **cerkiew św. Eliasza** (Kisha e Shëndëlliu; położona na północny zachód od zwartej zabudowy, trójnawowa, zbudowana w 1751 r., pozbawiona fresków; w 1960 r. w wyniku trzęsienia ziemi zawały się jej arkady, egzonarteks i dzwonnica); **cerkiew św. Atanazego** (Kisha e Shën Thanasit; położona na północ od centrum;

zbudowana w latach 1721–24, piękne freski we wnętrzu i w obrębie arkad namalowali w 1745 r. Konstanty i Atanazy Zografowie; dzwonnica i narteks zawały się w 1960 r.); **cerkiew św. Archaniołów Michała i Gabriela** (Kisha Kryeengjëjt Mihail dhe Gavriil; na południe od zwartej zabudowy; wzniesiona w 1722 r., trójnawowa, dekorowana freskami); **★cerkiew Matki Bożej** (Kisha e Shën Marisë; położona na północnym skraju zabudowy;

Informator

Do Vithkuq można dojechać z Korczy szosą SH75, a następnie boczną drogą (słaba nawierzchnia!) przez Ujë Bardhë (zjazd w prawo 3,3 km za wsią Kamenicë; łącznie 26 km). O noclegi należy pytać miejscowych. W południowej części wsi, przy cerkwi św. Nikodema, działa niewielka restauracja.

W dawnych czasach Voskopojë i Vithkuq łączył dobry górski trakt (miejscowości dzieli nieco ponad 10 km w linii prostej). Dziś jest to marna gruntowa droga (ok. 20 km) dostępna tylko dla samochodów terenowych. Można też wybrać się na nią rowerem lub pieszo – to dobry pomysł na ciekawą całodzienną wycieczkę.

trójnawowa bazylika zbudowana prawdopodobnie w latach 1694–99 z polichromiami z 1712 r., największa w dawnym Mosokopolu; arkady i narteks zawaliły się w 1960 r.). Wśród łuk i pół otaczających wieś można odnaleźć ślady co najmniej czterech kolejnych cerkwi.

Dwa kilometry na północ od Voskopojë, za hotelami Oxygen, Royal i Akademia znajduje się **klasztor św. Jana Chrzciciela** (Manastiri i Shën Prodhromit). To najstarszy zachowany obiekt we wsi i jej okolicy. Jego historia sięga XIV w. Katolikon (świątynię główną) zbudowano w 1632 r. i rozbudowano (dodano narteks) w kolejnym stuleciu. Po likwidacji Arcybiskupstwa Ochrydzkiego i upadku Moskopola klasztor stracił na znaczeniu, zaś podczas II wojny światowej praktycznie popadł w ruinę. Obecnie część budynków jest odbudowana lub zabezpieczona przed zniszczeniem, wciąż toczy się tu życie duchowe.

Vithkuq

Podobne losy dzieliło niegdyś z Moskopolem położone nieco ponad 10 km na południe **VITHKUQ**. Miasteczko przeżywało

swoją świetność od końca XVII w. do połowy XVIII w. Konkurowało ono wtedy ze „stolicą Arumunów” i Korczą – zarówno jako lokalny węzeł handlowy, jak i ostoja prawosławia oraz ośrodek kultury greckiej i arumuńskiej. Tu także istniały klasztory i liczne cerkwie (ok. 20). Do dziś zachowały się niektóre z nich. Na wzmiankę zasługuje przede wszystkim **★ cerkiew św. Michała Archaniola** (Shën Mëhilli; na zachód od zwartej zabudowy wsi) z zachowanymi polichromiami. Ufundowana w 1682 r., ostateczny kształt zyskała w 1728 r. Po przeciwnej stronie wsi stoi **kościół św. Jerzego** (Shën Gjergji), w 1767 r. dekorowany przez braci Konstantina i Atanazego Zografów. Dalej na wschód, na szczycie wzgórza wznosi się **★ cerkiew klasztorna monasteru św. św. Piotra i Pawła** (Manastiri i Shën Pjetrit e Pavlit). Jej przepiękne freski bracia Zografi namalowali w 1750 r. U stóp wzgórza stoją niewielkie kaplice św. Atanazego (Shën Tanasi) i św. Piotra (Shën Pjetri). W pobliżu można jeszcze odszukać cerkiew św. Marii (Shën Marisë).

Vithkuq ma też swojego wielkiego człowieka. W 1797 r. w arumuńskiej rodzinie urodził się tu Naum Veqilharxhi (właśc. Naum Panajot Bredhi). Już w 1800 r. wraz z rodziną wyemigrował on do miasta Braiła w Rumunii, do końca życia pozostał jednak albańskim patriotą. Od lat 20. XIX w. pracował nad dziełem życia – zapisanym łacinką elementarzem albańskim. Publikacja ta ukazała się w 1844 r. Skrypt opracowany przez Veqilharxhiego (zwany alfabetem Vithkuq) był jedną z pierwszych prób łacińskiej (w miejsce greckiej i arabskiej) kodyfikacji języka albańskiego. Obejmował on 33 litery odpowiadające fonemom (choć brakowało wśród nich znaków opowiadających głoskom *gj, rr, xh i zh*). Ostatecznie skrypt ten nie upowszechnił się, niezaprzeczalnie stanowi jednak jeden z najciekawszych zabytków albańskiego piśmiennictwa.

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

- 1. ZAREJESTRUJ SIĘ**
- 2. PREZENTUJ KSIĄŻKI**
- 3. ZBIERAJ PROWIZJĘ**

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA

 Helion SA

Travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże Ci najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne umożliwią staranne zaplanowanie podróży.

Albania

to dla wielu obywateli kwintesencja Bałkanów. Śródziemnomorskie słońce, plaże Adriatyku i Morza Jońskiego, osmańskie twierdze i bizantyjskie cerkwie, zabytkowe meczety i pozostałości antycznych miast, dzikie i niedostępne góry, barwne bazy, wszechobecne bunkry, rozklekotane pociągi... Jeśli kogoś gna w świat chęć przeżycia niezapomnianej przygody, ten odnajdzie w Krainie Orłów swoje podróżnicze eldorado.

Olśniewające **plaże**

Zabytki kilku epok

Surowa, dziewicza **przyroda**

Intrygująca **kultura ludowa**

Bunkry i mercedesy

Kuchnia z nutą Orientu

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
0 601 339900

 Bezdroża

Sprawdź najnowsze promocje:
• <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane
• <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
• <http://bezdroza.pl/newsletter>

Hellon SA
ul. Kościuszki 1c. 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ebookpoint^{PL}

ISBN 978-83-283-5144-8

Cena 26,90 zł